

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1934.

Andra kammaren.

Nr 17

Fredagen den 9 mars.

Kl. 4 e. m.

§ 1.

Justerades protokollen för den 2 och den 3 innevarande mars.

§ 2.

Herr statsrådet *Möller* avlämnade Kungl. Maj:ts propositioner:

nr 212, med förslag till lag om ändrad lydelse av 1 § lagen den 12 juni 1885 (nr 27) angående lösdrivares behandling, m. m.;

nr 213, angående anslag till skyddsuppfostran m. m.;

nr 215, med förslag till lag angående ändrad lydelse av 2 § 2:o), 14:o) och 17:o) lagen den 26 maj 1909 (nr 38 s. 3) om Kungl. Maj:ts regeringsrätt; och

nr 217, med förslag till lag angående ändrad lydelse av 2 § lagen den 30 maj 1916 (nr 156) om vissa inskränkningar i rätten att förvärva fast egendom eller gruva eller aktier i vissa bolag, m. m.

Dessa propositioner bordlades.

§ 3.

Föredrogs och hänvisades till jordbruksutskottet Kungl. Maj:ts å kammarens bord vilande proposition, nr 210, angående ytterligare statsbidrag för undersökning rörande Emåns reglering.

§ 4.

Vidare föredrogs samt remitterades till statsutskottet herr *Holmgrens* på bordet liggande motion nr 553.

§ 5.

Slutligen föredrogos, men bordlades åter konstitutionsutskottets utlåtande nr 9, statsutskottets utlåtanden nr 38 och 39, första lagutskottets utlåtanden nr 25—28 samt jordbruksutskottets utlåtanden nr 34—38.

§ 6.

Herr *Gardell* i Gahns avlämnade en av honom och herr *Svedman* undertecknad motion i anledning av Kungl. Maj:ts proposition, nr 159, med förslag till förordning om upphävande av vissa bestämmelser beträffande dispositionen av storverksträd samt ek och bok å boställen, som avses i 1 § ecklesiastik boställsordning den 30 augusti 1932 (nr 400) m. m.

Denna motion, som erhöll ordningsnumret 554, bordlades.

Andra kammarens protokoll 1934. Nr 17.

§ 7.

Anmäldes och godkändes följande förslag till riksdagens skrivelser till Konungen, nämligen:

från konstitutionsutskottet, nr 83, i anledning av väckta motioner om utredning och förslag i fråga om kommunal fondbildning;

från statsutskottet:

nr 5, angående vissa i statsverkspropositionen gjorda framställningar rörande utgifterna för budgetåret 1934/1935 under riksstatens femte huvudtitel, innefattande anslagen till socialdepartementet;

nr 78, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställning angående tillfälliga lönetillägg åt vissa vaktmästare och med dem jämförliga befattningshavare;

nr 79, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående förstärkning av femte huvudtitelns anslag till kommittéer och utredningar genom sakkunniga;

nr 80, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående upplåtelse av rätt till bearbetande av icke inmutningsbara mineralfyndigheter å kronojord; och

nr 81, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen under Utgifter för kapitalökning gjorda framställning angående uppförande och inredning av byggnad för de patologiska och hygienisk-bakteriologiska institutionerna vid universitetet i Uppsala; samt

från bevillningsutskottet, nr 87, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående godkännande av ett mellan Sverige och Österrike slutet handels- och sjöfartsavtal.

Vidare anmäldes och godkändes riksdagens kanslis förslag

dels till skrivelser till Konungen:

nr 72, angående val av riksdagens justitieombudsman och hans efterträdare; och

nr 75, angående val av riksdagens militieombudsman och hans efterträdare;

dels ock till förordnanden:

nr 73, för revisionssekreteraren R. H. F. Gyllenswärd att vara riksdagens justitieombudsman;

nr 74, för revisionssekreteraren N. T. Ljunggren att vara riksdagens justitieombudsmans efterträdare;

nr 76, för revisionssekreteraren T. P. J. Petersson att vara riksdagens militieombudsman; samt

nr 77, för byråchefen F. G. S. Centerwall att vara riksdagens militieombudsmans efterträdare.

§ 8.

Till bordläggning anmäldes:

konstitutionsutskottets utlåtande, nr 10, i anledning av väckta motioner angående utredning i fråga om kommunallagarnas bestämmelser om kvalificerad majoritet i vissa fall;

statsutskottets utlåtanden:

nr 8, angående regleringen för budgetåret 1934/1935 av utgifterna under riksstatens åttonde huvudtitel, innefattande anslagen till ecklesiastikdepartementet; och

nr 37, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående omorganisation av latinlyceelinjen vid statens provskola, nya elementarskolan i Stockholm;

bevillningsutskottets betänkande, nr 8, i anledning av väckta motioner om ökat tullskydd för potatisodlingen; samt

andra lagutskottets utlåtanden:

nr 10, i anledning av väckta motioner angående ändrade bestämmelser rörande uppgiftsplikten vid försäljning av avrensningsfrö;

nr 11, i anledning av väckt motion angående vissa ändringar i vattenlagens föreskrifter i fråga om handläggningen av ärenden rörande dikningsföretag, som beröra allmän väg; och

nr 12, i anledning av väckta motioner rörande ändringar i lagstiftningen om utlännings rätt att här i riket vistas och innehava arbetsanställning med mera.

§ 9.

Ordet lämnades nu på begäran till

Herr **Lithander**, som yttrade: Herr talman! Till riksdagens andra kammarer ber jag att få överlämna en redogörelse för beslut, fattade av den interparlamentariska konferensen i Madrid i fjol.

Talaren överlämnade härvid en till riksdagen ställd, av tryckt exemplar av de vid tjugonionde interparlamentariska konferensen i Madrid den 4—10 oktober 1933 fattade resolutioner åtföljd skrivelse av följande lydelse:

Till riksdagen.

I enlighet med bestämmelserna i stadgarna för Interparlamentariska Unionen, att varje nationell grupp av nämnda union skall till vederbörande statsmaktens kännedom bringa de beslut av den interparlamentariska konferensen, som äro av allmänt intresse, får styrelsen för Riksdagens Interparlamentariska Grupp härmed vördsamt överlämna ett exemplar av de vid tjugonionde interparlamentariska konferensen i Madrid den 4—10 oktober 1933 fattade resolutioner.¹

Stockholm den 12 februari 1934.

Styrelsen för Riksdagens Interparlamentariska Grupp.

Eric Hallin,

ordförande.

Omförmälda skrivelse och resolutioner lades till handlingarna.

§ 10.

Justerades protokollsutdrag.

§ 11.

Ledighet från riksdagsgöromålen beviljades:

herr <i>Svedberg</i>	under 3 dagar fr. o. m. den 10 mars,
» <i>Andersson</i> i Lindome	» 6 » » 10 »
» <i>Ahl</i>	» 4 » » 10 »
» <i>Werner</i> i Höjen	» 3 » » 11 »
» <i>Lind</i>	» 3 » » 10 »

¹ Ej här avtryckta.

herr <i>Paulsen</i>	under 4 dagar fr. o. m. den 12 mars,
<i>Ryberg</i>	3 " " " 10 "
<i>Elmroth</i>	4 " " " 10 "
<i>Bengtsson</i> i Kullen	2 " " " 10 "
<i>Sjögren</i>	5 " " " 10 " och
<i>Nordström</i>	2 " " " 12 "

Kammarens ledamöter åtskildes härefter kl. 4.11 e. m.

In fidem
Per Cronvall.

Lördagen den 10 mars.

Kl. 2 e. m.

§ 1.

Herr statsrådet *Sköld* avlämnade Kungl. Maj:ts propositioner:

nr 214, med förslag till lag om ändrad lydelse av § 43 mom. 1 värnpliktslagen den 12 juni 1925 (nr 337);

nr 218, angående ersättning till Carl Otto Andreasson i anledning av sjukdom, ådragen under militärtjänstgöring;

nr 228, angående uppskov med amorteringar å lån från fiskerilånefonden; och

nr 231, med förslag till förordning angående vadhållning i samband med tävlingar.

De avlämnade propositionerna bordlades.

§ 2.

Föredrogos var för sig Kungl. Maj:ts å kammarens bord vilande propositioner; och hänvisades därvid

till behandling av lagutskott propositionen, nr 212, med förslag till lag om ändrad lydelse av 1 § lagen den 12 juni 1885 (nr 27) angående lösdrivares behandling m. m.;

till statsutskottet propositionen, nr 213, angående anslag till skyddsuppfostran m. m.; samt

till behandling av lagutskott propositionerna:

nr 215, med förslag till lag angående ändrad lydelse av 2 § 2:o), 14:o) och 17:o) lagen den 26 maj 1909 (nr 38 s. 3) om Kungl. Maj:ts regeringsrätt; och

nr 217, med förslag till lag angående ändrad lydelse av 2 § lagen den 30 maj 1916 (nr 156) om vissa inskränkningar i rätten att förvärva fast egendom eller gruva eller aktier i vissa bolag, m. m.

§ 3.

Vidare fördrogs och remitterades till jordbruksutskottet herrar *Gardells* i Gahns och *Svedmans* på bordet liggande motion nr 554.

§ 4.

Härefter föredrogs, men bordlades åter konstitutionsutskottets utlåtande nr 10, statsutskottets utlåtanden nr 8 och 37, bevillningsutskottets betänkande nr 8 samt andra lagutskottets utlåtanden nr 10—12.

§ 5.

Till avgörande företogs konstitutionsutskottets utlåtande, nr 9, i anledning av väckta motioner om skyldighet för alla kommuner att överlåta sin beslutanderätt åt fullmäktige m. m. *Om skyldighet för alla kommuner att överlåta sin beslutanderätt åt fullmäktige m. m.*

Konstitutionsutskottet hade till behandling i ett sammanhang förehaft de inom riksdagen väckta, till utskottet hänvisade, likalydande motionerna nr 17 i första kammaren av herr *Löfvander* och nr 31 i andra kammaren av herr *Nilsson* i Hörby samt de likalydande motionerna nr 203 i första kammaren av herr *Löfgren* och nr 386 i andra kammaren av herr *Nilsson* i Steneberg m. fl.

I motionerna I: 17 och II: 31 hade hemställts, »att riksdagen måtte för sin del besluta sådan ändring av kommunallagen att för kommunalstämmas beslut om slopandet av kommunalfullmäktigeinstitutionen i en kommun skall erfordras kvalificerad majoritet».

I motionerna I: 203 och II: 386 hade föreslagits, »att riksdagen måtte besluta att hos Kungl. Maj:t anhålla om utredning och förslag rörande utsträckning till alla kommuner såväl lands- som stadskommuner som de kyrkliga församlingarna av skyldigheten att till fullmäktige uppdraga resp. kommuners beslutanderätt i den omfattning, som gäller beträffande större kommuner».

Utskottet hemställde

1) att motionerna I: 17 och II: 31 icke måtte till någon riksdagens åtgärd föranleda; och

2) att motionerna I: 203 och II: 386 icke måtte till någon riksdagens åtgärd föranleda.

Vid utlåtandet voro emellertid fogade reservationer:

I) av herrar *Reuterskiöld*, som ansett, att utskottet bort hemställa,

1) att riksdagen ville i anledning av motionerna I: 17 och II: 31 i skrivelse till Kungl. Maj:t begära utredning och därav möjligen föranlett förslag rörande stabilisering av det representativa systemet, så snart det en gång i en kommun blivit infört;

2) att motionerna I: 203 och II: 386, i den mån de ej härigenom besvarats, icke måtte till någon riksdagens åtgärd föranleda; samt

II) av herr *Sandegård*, som hemställt, att riksdagen, i anledning av motionerna I: 203 och II: 386, i skrivelse till Kungl. Maj:t ville anhålla om utredning och förslag rörande sänkning av det befolkningstal, vid vilket representativt system i kommun skulle vara obligatoriskt.

Utskottets hemställan föredrogs. Därvid anförde:

Herr *Nilsson* i Steneberg: Herr talman! Då jag är en av dem, som under-tecknat denna motion, vari vi hemställa om utredning angående införande av fullmäktigesystem i alla kommuner, anser jag det vara min skyldighet att säga några ord. Jag skall då be att få uttala min stora tillfredsställelse med konstitutionsutskottet, som har så välvilligt bemött denna vår hemställan. När

Om skyldighet för alla kommuner att överlåta sin beslutanderätt åt fullmäktige m. m. (Forts.)

man läser en del av konstitutionsutskottets motivering, kan man nästan fråga sig, varför icke konstitutionsutskottet skulle kunnat förena sig med reservanten herr Sandegård om anhållan om en utredning. Konstitutionsutskottet säger så här på ett ställe: »Men under det att fullmäktigesystemet är en praktisk nödvändighet i de större kommunerna och fördelarna med detta system även äro uppenbara vad de medelstora kommunerna beträffar, äro de med stäm mosystemet förenade riskerna och olägenheterna mindre framträdande i de små kommunerna.» Ja, det är ju det som reservanten herr Sandegård har förmenat, att vi skulle gå ett steg vidare på den vägen, som riksdagen själv 1918 började gå in på, nämligen att så småningom få fullmäktige till att övertaga beslutanderätten i alla kommuner. Nu kan det tyckas, att det icke gått tillräckligt lång tid och att erfarenheten icke är tillräcklig, men jag undrar, om det icke är så, att vi redan nu kunna vara mogna för att taga ett betydligt längre steg för att införa ett representativt system i flera kommuner än hittills. Konstitutionsutskottet säger något längre fram, att »något mera allmänt krav har icke framkommit om sänkning av det befolkningstal, vid vilket representativt system i kommun är obligatoriskt. Vid sådant förhållande finner utskottet tiden ännu icke vara inne att till förnyat övervägande upptaga detta spörsmål.» Men jag tror, att de kammarens ledamöter, som under många år hava arbetat i det kommunala livet hemma hos sig, hava säkert varit i tillfälle att konstatera, att kommunal- och kyrkostämmor, där rätt viktiga beslut fattats, hava varit så fåtaligt besökta, att ordföranden fått gå ut för att skaffa folk, så att stämman kunde bli beslutsmässig. Vidare tror jag också, att vi hava varit i tillfälle att konstatera, att vid andra tillfällen en tillfälligt upp-agiterad stämning har kunnat göra sig gällande, så att folk från en del av kommunen kommit och beslutat saker och ting, som vid närmare eftertanke befunnits icke vara riktiga. Man har också funnit, att en stämman har upphävt en föregående stämmas beslut, och att det rätt strid gång efter annan just om saker och ting, som på ett fullmäktigesammanträde skulle behandlats lätt och ledigt samt genomförts smidigare och utan agitation. Jag har därför förmenat, att man icke behövt draga fram fall efter fall, utan jag har trott och tror allt fortfarande, att kammarens ledamöter fullkomligt väl veta, huru olämpligt och olägligt det är med dessa kyrko- och kommunalstämmor.

Vidare tillåter jag mig peka på den motion nr 31, som framlämnats av herr Nilsson i Hörby, som går ut på att det icke skall vara så lätt som hittills att övergå från fullmäktigesystem till stämmor i de kommuner, som självmant hava beslutat om fullmäktige. Detta är ytterligare ett belägg för att man anser, att införande av kommunal- och kyrkofullmäktige är den enda riktiga vägen.

Utan någon ytterligare motivering skall jag alltså be att få yrka bifall till den reservation, som är avgiven av herr Sandegård, däri han säger, att »under hänvisning till det representativa systemets principiella företräden för såväl de borgerliga som de kyrkliga kommunerna hemställas, att riksdagen, i anledning av motionerna I:203 och II:386 i skrivelse till Kungl. Maj:t ville anhålla om utredning och förslag rörande sänkning av det befolkningstal, vid vilket representativt system i kommun skall vara obligatoriskt.»

Herr talman, jag ber att få yrka bifall till denna reservation.

Häruti instämde herr *Osberg*.

Herr **Fast**: Herr talman! Jag tror icke det är lönt att spilla alltför många ord på detta utlåtande. Förhållandet är ju, att ifrågavarande system kom

Om skyldighet för alla kommuner att överlåta sin beslutanderätt åt fullmäktige m. m. (Forts.)

under omprövning i samband med den revidering som kommunallagarna undergick. Undersöker man, huruvida det finns någon opinion i kommunerna för en ändring av nuvarande lagbestämmelser, finner man, att någon sådan opinion icke förekommer. Icke heller inom den representation, som närmast företräder landskommunerna, nämligen landskommunernas förbund, känner man till en sådan opinionsbildning. Att så snart efter det riksdagen i ett större sammanhang prövat de nuvarande kommunallagarnas bestämmelser gå in för en ändring, har icke utskottet ansett skäl föreligga. Att följa t. ex. den motion, som yrkat på att genomföra ett representativt system för samtliga kommuner, särskilt om man tänker på huru många kommuner vi hava med endast något hundratal medlemmar, skulle vara en fullständig orimlighet. Naturligtvis kan man ju alltid diskutera, huruvida gränsen bör gå vid ett invånarantal av 1,500 eller längre ned, och här har utskottet lämnat vägen öppen för en framtida undersökning, var gränsen skall gå, och huruvida man bör rubba den nuvarande. Man har dock icke ansett, att det i samband med här föreliggande motion i nuvarande läge finnes skäl till att hos Kungl. Maj:t begära någon utredning i ämnet.

Jag hemställer om bifall till utskottets förslag.

Herr Nilsson i Hörby: Herr talman, mina herrar! Jag skall i detta ärende angiva, att principiellt har jag ingenting emot den linje, som här förfäktats av herr Nilsson i Steneberg, ehuru jag själv som motionär icke har velat gå så långt och ej heller nu vill gå utöver den linje, som jag framlagt i min motion.

Herr Fast framhöll, att då detta ärende hade prövats så sent som 1930 såväl i konstitutionsutskottet som i riksdagen, hade han icke funnit, att något skäl förelåg för en ändring, och han hade icke märkt någon opinion, som krävde en förändring på denna punkt. Det förefaller mig, som om konstitutionsutskottet har tagit något lätt på ärendet, och kanhända det skedde på samma vis 1930. Det föreföll mig dock, som om herr Fast vore av samma uppfattning som jag och som nog omfattas rätt allmänt i riksdagen, att kommunalfullmäktigeinstitutionen är ett mycket bättre arbetsorgan för behandlingen av kommunala angelägenheter i en kommun än kommunalstämmorna. Jag har icke gått längre än att kräva skärpta bestämmelser för att, när i en kommun kommunalfullmäktigeinstitutionen en gång införts, man där icke skulle så lätt som med enkel majoritet kunna avskaffa fullmäktige. Gent emot detta, säger konstitutionsutskottet endast, att om man begär, att det skall vara kvalificerad majoritet för avskaffande av fullmäktigeinstitutionen, så är det konsekvent, att man också stadgar kvalificerad majoritet för införande av denna institution. Jag medger, att det ligger litet av konsekvens i detta resonemang, men jag undrar, om man behöver vara så konsekvenstrogen, ifall man är övertygad om lämpligheten av att underlätta införandet av kommunalfullmäktigeinstitutionen. Jag anser det vara riktigt, att man bör vidtaga varje åtgärd, som kan bidra till att underlätta kommunalfullmäktigeinstitutionens införande, men samtidigt skall man också skapa större garantier för dess bibehållande än de som nu finnas, när den en gång införts.

Konstitutionsutskottet har här pekat på bordläggning etc. men den starkaste garantien, som nu finnes, är såvitt jag kan bedöma att kommunalfullmäktigeinstitutionen icke kan avskaffas, förrän fyra år förflutit efter dess införande. Men märk väl, mina herrar, detta är precis en valperiod, således när fullmäktige existerat en period, kan stämman med enkel majoritet avskaffa fullmäktigeinstitutionen om invånarantalet är under 1,500. Varenda kommunalman

Om skyldighet för alla kommuner att överlåta sin beslutanderätt åt fullmäktige m. m. (Forts.)

känner till, huru ärenden på en stämma kunna gå igenom slumpvis och dikteras av en liten befolkningsgrupp, som kanske bor i en viss del av kommunen, medan kommunens övriga invånare hålla sig borta. I övrigt är ju en stämmomajoritet aldrig tvingad, på samma sätt som en fullmäktigeinstitution, att för morgondagen taga konsekvenserna av vad som beslutats i dag. Så säger man här, att något praktiskt behov av ökade garantier mot förhastade beslut hava icke påvisats. Man säger också någonstans, att enligt vad som kommit till utskottets kännedom hava sedan 1930 endast två kommuner, som infört fullmäktigeinstitutionen, avskaffat densamma. Ja, jag höll på att säga, huru stor opinion vill man hava, skall det vara nödvändigt här att vänta med att stärka fullmäktiges ställning, där den redan finnes införd, till dess det ställts till ganska mycken oreda i olika kommuner här i landet? Jag kan berätta från det län där jag är hemma, hurusom i en kommun, där kommunalfullmäktigeinstitutionen finns, en liten kommunistiskt betonad grupp tyckte, att kommunalfullmäktige där, som representerade alla partier, icke skötte arbetslöshetsanslagen tillräckligt frikostigt, och för att komma fullmäktigeinstitutionen till livs har man begärt på en stämma institutionens avskaffande. Från en annan kommun i samma län, som infört fullmäktige, har man, sedan invånarantalet sjunkit något under 1,500 avskaffat dem, för att senare, när invånarantalet hade stigit till 1,500, återigen införa fullmäktige.

Jag skall icke syssla längre med detta, men det skälet att riksdagen för två år sedan har prövat saken och att opinionen icke givit sig tillkänna tillräckligt starkt tycker jag icke behövde förhindra, att riksdagen skriver till Kungl. Maj:t och begär en åtminstone så långt gående utredning, att man säkerställer institutionen i de kommuner, där den redan är införd. I detta avseende skiljer sig nämligen min motion från den av herr Nilsson i Steneberg avlämnade. Jag deklarerar än en gång, att jag i den frågan icke har så mycket emot den uppfattning, som herr Nilsson i Steneberg förfäktar, ehuru det kanske kan leda till praktiska svårigheter, när man kommer ned till de minsta kommunerna. Däremot vill jag hemställa till kammaren, att den verkligen ville taga sig en allvarlig funderare över frågan, huruvida det icke kan vara skäl i, att andra kammaren beslutar en skrivelse till Kungl. Maj:t och begär en skärpning i författningen i enlighet med min motion, när det gäller att avskaffa kommunalfullmäktige.

Jag skall med dessa ord, herr talman, be att få yrka bifall till den av herr Reuterskiöld avgivna reservationen.

Herr Fast: Herr talman! Jag vill endast för att belysa för kammarens medlemmar storleksordningen av den fråga, som nu behandlas här, nämna, att av de kommuner, som fakultativt gått in för kommunalfullmäktige, hava enligt uppgifter, som utskottet kunnat inhämta, det icke varit mer än två kommuner, som gått från fullmäktigesystemet, och då man vet, att hundratals kommuner frivilligt gått in för fullmäktigesystemet och endast två gått därifrån, då förstår man, att det icke föreligger något behov att lagstifta för att trygga rätten eller skyldigheten att bibehålla detta system. Vill man bibehålla det fakultativa systemet och därigenom söka föra över så många kommuner som möjligt till det representativa systemet, så går det icke för sig att samtidigt säga ifrån, att ha ni gått in för detta, kunna ni icke komma därifrån, ty då betyder det faktiskt, att en hel del kommuner, som annars skulle gått in för detta system, komma att avstå från detsamma. Då måste man helt enkelt tänka på en lagstiftning, som är obligatorisk, men de argument, som kunna anföras för ett sådant system, gå icke riktigt tillsammans

Om skyldighet för alla kommuner att överlåta sin beslutanderätt åt fullmäktige m. m. (Forts.)

med dem som kunna anföras för det fakultativa, och de kunna icke skapa fram samma resultat.

Jag har med detta, tycker jag, tillräckligt visat, att det icke föreligger skäl, vad beträffar den sista motionen, att gå in för några åtgärder. Kommunerna kunna därest det befinnes lämpligt använda sig av det representativa systemet och många kommuner hava också frivilligt gått in härför.

Herr Nilsson i Hörby: Herr talman! Jag skall bara ge herr Fast en kort replik. Att ett flertal kommuner frivilligt hava infört fullmäktigesystemet vill jag icke bestrida. Att då skapa en spärr, så att de kommuner, som verkligen hava gått denna enligt min mening mest rationella väg för att sköta sin kommunala organisation, icke av en tillfällig opinionsbildning kunna kasta fullmäktige över bord, tycker jag, att även herr Fast kunde vara med på ur säkerhetssynpunkt, innan olyckorna bli så många, att det blir en sådan opinionsstorm, att vi icke kunna komma ifrån frågans lösning.

Jag vidhåller, herr talman, mitt yrkande.

Vidare yttrades ej. Herr talmannen gav propositioner på 1:o) bifall till utskottets hemställan, 2:o) bifall till den av herr Sandegård avgivna, vid utlåntagandet fogade reservationen samt 3:o) bifall till herr Reuterskiölds vid utlåntagandet fogade reservation; och fattade kammaren beslut i enlighet med innehållet i den förstnämnda propositionen.

§ 6.

Herr statsrådet Wigforss avlämnade Kungl. Maj:ts propositioner:

nr 219, med förslag till förordning om fortsatt tillämpning av förordningen den 8 juni 1923 (nr 155) angående omsättnings- och utskänkningsskatt å spritdrycker; och

nr 224, med förslag till förordning angående upphörande av särskilda avgifter och tjänstbarheter till städer för vissa staten tillhöriga fastigheter.

Dessa propositioner bordlades.

§ 7.

Föredrogos vart för sig

statsutskottets utlåtanden:

nr 38, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående skyldighet för lärare att i vissa fall underkasta sig läkarundersökning m. m.; och

nr 39, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående rätt för expeditionsvakten J. O. Gustafsson att för uppflyttning i löneklass tillgodoräkna viss tjänstgöring; samt

första lagutskottets utlåtande, nr 25, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående ändrad lydelse av 6 kap. 2 och 3 §§ lagen den 8 juli 1904 (nr 26 s. 1) om vissa internationella rättsförhållanden rörande äktenskap och förmynderskap.

Kammaren biföll vad utskotten i dessa utlåtanden hemställt.

§ 8.

*Ang. straff-
påföljd för
spridande av
kännedom om
straffad per-
sons sonade
brott.*

Härpå föredrogs första lagutskottets utlåtande, nr 26, i anledning av väckta motioner om införande av straffpåföljd för spridande av kännedom om straffad persons sonade brott; och yttrade därvid

Herr Erlander: Herr talman! Såsom motionär i denna fråga tillåter jag mig först uttrycka min glädje över att utskottets och motionärernas principiella uppfattning i detta ärende tycks sammanfalla i så hög grad, som av utlåtandet framgår. Bägge parterna äro vi överens därom, att en straffad person bör såvitt möjligt skyddas för risken att få kännedomen om sitt sonade brott kringsspridd utan hänsyn. Något annat ställningstagande från utskottets sida hade väl näppeligen varit tänkbart, om man tar hänsyn till alla de åtgärder, som samhället vidtar för att möjliggöra för den straffade brottslingen att, sedan han avtjänat sitt straff, inlemmas som en samhällsnyttig medborgare i samhället.

Emellertid är utskottet en smula mera optimistiskt än motionärerna beträffande nu gällande lagtillämpnings möjligheter att ge den straffade personen det skydd, som samhället åsyftat. Det ansluter sig helt till den tolkning av dessa bestämmelser, som framgår av professor Thyréns kommentar till strafflagens 16 kapitel, när han anser sig kunna konstatera, att detta kringsspridande av kännedom om vissa brott visserligen icke kan bestraffas enligt strafflagen 16:7, om sanningsbevis kan företes, men däremot såsom injuriöst kan bestraffas enligt strafflagens 16 kapitel, 9 och 11 §§. Det förefaller dock, även om utskottet ansluter sig till denna teoretiska uppfattning, som om utskottet hade liksom motionärerna på känn, att det vore önskvärt att få denna sak fastslagen icke bara i gällande praxis utan även i lagstiftningen. Men utskottet anför, att dessa saker beröra så grundläggande delar av ärekränkingskapitlet, att det kan vara klokt att avvakta den genomgripande revision av strafflagen, som förväntas. Jag är villig att även på den punkten ge utskottet rätt. Man kanske icke bör bryta ut detta detaljproblem och försöka lösa det särskilt. Jag anser det emellertid vara en mycket stor fördel, att vi hava denna utskottsmotivering, så att när den blivande revisionen av strafflagen kommer till stånd, en del av de synpunkter, som motionärerna och utskottet äro eniga om, kunna bli föremål för överväganden.

Äro vi alltså ganska tacksamma för vad som står i utskottets motivering, så kan jag ändå icke annat än beklaga, att det icke står litet mera. Vi ha i motionen framkastat ett förslag, att en viss preskriptionstid skulle tillämpas, så att om en person blir straffad för ett brott, skulle han, sedan han arbetat som samhällsnyttig medborgare under en viss tid, icke längre behöva riskera att få kännedom om sitt brott spridd. Vi hava föreslagit, att den tiden skulle bestämmas till tio år. Det är beklagligt, att utskottet icke gått in på ett resonemang om denna sak. Såvitt jag förstår, befinna sig motionärerna där på samma ståndpunkt, som nu gällande lagstiftning i övrigt intar mot straffade brottslingar. Vi veta, att det finns en preskriptionstid för brotts bestraffande. Om vi föreställa oss, att en person begått även ett ganska grovt brott och lyckas dölja för allmänne åklagaren, att han begått detta brott, under en period av tio år, så kan han icke straffas för brottet. Och den tidning, som beskyller honom för förskingringen eller förfalskningen eller vad det var, riskerar ofelbart att bliva bestraffad för ärekränkning. Men om samme person begår exakt samma brott och blir straffad och får sona sitt brott, då riskerar han att av sensationslystna tidningar få kännedomen om sitt brott spridd icke bara under tio år utan under hela sin livstid. Nog förefaller det lekmannen, som om här vore en bristande konsekvens i lagstiftningen.

Men samhället har gått ännu längre. Samhället säger t. ex., att även om en

Ang. straffpåföljd för spridande av kännedom om straffad persons sonade brott. (Forts.)

person icke bara är åtalad utan även dömd för ett brott och han kan hålla sig undan, så att domen icke kan gå i verkställighet, skall efter en viss tid domen icke kunna bringas i verkställighet. Än mera typiska för samhällets ställningstagande till gamla brott äro bestämmelserna om de s. k. iterationsbrotten. Det är enligt gällande lagstiftning så, att vissa brott äro belagda med skärpt straff, om de upprepas — första resan stöld, andra resan stöld o. s. v. Nu säger lagen, att om tio år förflutit mellan exempelvis första och andra resan stöld, skall det första brottet icke räknas som försvärande omständighet; ett ökat straff får i dylikt fall icke utmätas. Av dessa tre exempel, som jag här tagit ur gällande lagstiftning, synes mig framgå, att samhället icke anser sig hava intresse av att gamla brott skola tagas upp vid prövning av en persons liv. Och då tycker man, att det borde vara tämligen lätt att finna sådana former för bestämmelserna i strafflagens 16 kapitel, att vi icke riskera att få andra rättsprinciper, när det gäller ärekränkingsmål, än i övriga fall.

Nu kan man möjligen invända att även om vi acceptera denna princip, så finns det fall då ett allmänt intresse kräver, att enskilda förhållanden blottas, även om de beröra en persons privata liv och redan sonade brott och dylikt. Det är väl också denna intressekollision, som utskottet syftar på, när utskottet skriver, att man skall beakta människors krav på att i viss omfattning erhålla kännedom om varandra. Det är alldeles uppenbart, att ett sådant berättigat krav finnes. Jag hänvisar till den auktoritet, som utskottet i stor utsträckning stöder sig på, professor Thyren, som säger, att enligt nu gällande rättspraxis öppnas diskussionen och blir friare på vissa punkter. T. ex. vid riksdagsmannaval anser herr Thyren, att diskussionen kan få röra sig i friare former, och att ting, som annars vore ärekränkande, då skulle kunna få framdragas om kandidater för att tillfredsställa ett högre intresse än kandidatens rätt att hävda sin personliga ära. Herr Thyren går längre och säger, att vid kommunalstämmor och kyrkostämmor bör samma frihet trots nu gällande bestämmelser om ärekränkning kunna medges.

När alltså ett allmänt intresse kräver, att man går tillbaka och berättar om dessa gamla ting för att förhindra t. ex., att en olämplig person väljes till förtroende man, så råder en intressekollision, som redan nu möjliggör att vad som i annat fall vore ärekränkande får sägas. Finns någon rimlig anledning antaga, att icke denna praxis skulle fortsätta, även om vi finge denna bestämmelse om en tioårig preskriptionstid, som vi vilja ha inryckt i lagen? Vad bleve skillnaden, om motionärernas ifrågasatta lagbestämmelse komme till stånd, mot nu? Det bleve ingen annan skillnad än den, att en tidningsman, som är frestad att draga upp det gamla sonade brottet, finge betänka sig och känna sitt ansvar och veta: om jag gör det här, skall jag vara beredd att styrka, att det skett för att tillfredsställa ett högre samhällsintresse, ett intresse, som väger tyngre än den enskilde individens rätt att skydda sin ära. Jag är ganska övertygad om, att det skulle vara ganska lätt att finna de former, som här skulle tillvarataga både samhällets och individens intressen.

Nu förhåller sig det på det sättet, att när vi lekmän resonera om juridiska ting, vilja vi gärna hänga upp vårt resonemang på ett konkret exempel. Det är av denna anledning, som motionärerna hava sökt sig tillbaka till ett aktuellt fall, ett fall, som — det kan jag försäkra kammarens ledamöter — har i hög grad upprört den allmänna opinionen på den ort, där den angräpnar är bosatt. Jag skall tillåta mig beröra detta konkreta fall och försöka att på detta speciella fall tillämpa vad jag här sagt om individens rätt och om intressekollision.

I detta fall hade en person blivit straffad för mycket grova brott. Efter

Ang. straffpåföljd för spridande av kännedom om straffad persons sonade brott. (Forts.)

straffets utstående återvände han till sin hembygd, och, såvitt jag vet, har varenda människa där kännedom om, att han gjort sig skyldig till dessa grova brott och blivit straffad därför. Trots denna kännedom vinner han så småningom ortsbefolkningens förtroende i den utsträckning, att han väljes till kommunal förtroendeman. Och förtroendet växer så, att han så småningom står som sin Orts ledande kommunalman. En av de styrelser, där han sitter som ordförande, råkar i tvist med två av kommunens tjänstemän. Med denna tvist som utgångspunkt utvecklar sig en presspolemik, där man drar fram denne kommunalmans i ungdomen begångna brott, vilka han begått — det kan upplysningsvis nämnas — år 1914. Nåväl, säger man, då är det väl alldeles riktigt, att man har rätt att göra på det sättet även enligt det resonemang, som jag här gjort mig till talesman för. Han har genom att engagera sig i kommunalpolitiken och genom sin ställning som kommunal förtroendeman uppenbarligen rivit ned de murar, som eljest skulle skydda privatlivet, och följaktligen har ingen rättskränkning skett. Jag vill icke förneka, att det ligger någonting i det resonemanget, och det vore fullt riktigt, därest det låge till på det sättet, att den ifrågavarande kommunal mannen hade kommit till en ort och bland en befolkning, där ingen hade kännedom om det brott, för vilket han är straffad. Om han då hade föreslagits till kommunal förtroendeman, så anser jag det rimligt och klokt, att man i den situationen fått säga, att den mannen gjort sig skyldig till vissa brott, och ställa den frågan: är det rimligt och riktigt att placera honom i denna ledande ställning? Där hade vi haft en typisk intressekollision, där man kan anse att samhällets intresse väger över individens intresse att skydda sin ära. Men så var icke förhållandet i vårt fall. Det var icke så, att väljarna varit i obekantskap om personens föregående. Att väljarna skola känna till den persons liv, som de skänka sitt förtroende, anser jag ligga i en sund demokratisk åskådning. Men saken ligger icke så till i detta fall, utan här väljer man honom, givetvis icke på grund av hans brott utan trots kännedomen om hans brottsliga förflutna, på grund av de insatser, som han under femton år gjort i kommunalpolitiken på orten. Och sedan detta är gjort, dras hela denna historia upp inför allmänheten av mer eller mindre sensationslystna tidningar.

Vad vinner man genom ett sådant tillvägagångssätt? Såvitt jag förstår kan icke följden bli någonting annat än att för det första denne person vållas allvarligt psykiskt lidande, som, om det gällt en mindre motståndskraftig person, uppenbarligen kunnat få till följd, att alla dessa personens försök att lemma sig in i samhället varit förgäves. För det andra är det uppenbart, att på de orter, där man icke känner till något annat, än vad tidningarna skriva om hans brottsliga förflutna, kan ett sådant spridande innebära risk för hans försörjning, därigenom att hans anseende nedsättes. Och för det tredje: den allmänna opinionen, som icke heller känner till någonting annat än det tidningarna skriva om hans brottsliga förflutna, icke känner till de många åren av tröget och hängivet arbete i samhällets tjänst, får naturligtvis den uppfattningen, att kommunen har på ett utomordentligt lättsinnigt sätt gått till val av sin kommunala förtroendeman. Och vi se resultatet: strömningar hava kommit fram, som med utgångspunkt från detta enda isolerade fall önska långt gående ingripanden i kommunernas självbestämmanderätt. Enligt mitt sätt att se har här icke allenast en enskild person skadats, utan även samhällets berättigade intressen hava här skadats.

Jag undrar, om icke varje opartisk människa kan vara med om, att det skulle vara ganska önskvärt, att vi hade en lagbestämmelse, som reglerade sådana fall, en lagbestämmelse, som icke syftade till något annat, än att tid-

Ang. straffpåföljd för spridande av kännedom om straffad persons sonade brott. (Forts.)

ningsmannen eller vem det annars är, som skriver i tidningen, får taga sig en funderare, innan han publicerar det gamla brottet: kan jag försvara vad jag här gör ur den synpunkten, att högre intressen kräva, att jag handlar på det sätt, som jag gör? Någonting annat är det icke, som motionärerna önska.

Emellertid inser jag mycket väl, som jag redan förut påpekat, att denna historia berör ganska grundläggande saker i 16 kap. strafflagen. Och jag ber att ännu en gång få betona, att jag anser det vara rimligt och klokt, att dessa synpunkter beaktas vid den kommande revisionen av strafflagen.

Jag har, herr talman, endast velat begagna tillfället för att poängtera, att enligt min uppfattning utskott och motionärer ligga på ungefär samma linje, och för att betona, att motionärerna icke sett fullt så ensidigt på denna fråga som från visst håll gjorts gällande.

Jag har, herr talman, intet yrkande.

Vidare anfördes ej. Utskottets hemställan bifölls.

§ 9.

Vid nu skedd föredragning av första lagutskottets utlåtande, nr 27, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om ändrad lydelse av 1 kap. 2 § rättegångsbalken blev utskottets däri gjorda hemställan av kammaren bifallen.

§ 10.

Föredrogs första lagutskottets utlåtande, nr 28, i anledning av väckta motioner om utredning rörande lämpligaste sättet för fastställande av ersättning för jordlösen med mera i samband med anläggande av vägar; och erhöles därvid ordet av

Ang. ersättning för jordlösen m. m. i samband med anläggande av vägar.

Herr De Geer, som anförde: Herr talman! Denna motion har tillkommit för att fästa riksdagens uppmärksamhet på, att kostnaderna för fastställandet av jordlösen vid vägarbeten i många fall äro orimligt stora, och att metoderna för fastställandet av denna jordlösen äro långsamma och dyrbara.

Det är otvivelaktigt, att det numera, då så oerhört stora belopp utgå till vägarbeten, är önskvärt, att frågan om jordlösen blir mera beaktad och bättre ordnad än den hittills har varit. Av utskottsutlåtandet framgår emellertid, att den av motionärerna önskade utredningen redan har kommit så långt, att till kommunikationsdepartementet överlämnats förslag till ändrade bestämmelser rörande expropriation för vägar, och då så är fallet, instämmer jag för min del i utskottets yttrande och förslag, att ingen ytterligare utredning för närvarande kan behövas.

Jag ber emellertid, herr talman, att få fästa uppmärksamheten vid, att utskottet tydligen i stor utsträckning delar motionärernas uppfattning, nämligen att en utredning behövs, men att utskottet anser, att då denna utredning redan synes vara på väg, ingen ny sådan behöves.

Jag ber, herr talman, att få begagna tillfället för att med dessa korta ord betona, att jag anser, att det vore synnerligen önskvärt, att denna utredning kommer till slutförande snarast möjligt, och att sådana bestämmelser måtte fastställas beträffande jordlösen, som icke bliva för invecklade och som verka snabbt och billigt samt rättvist.

Herr talman! Jag har intet yrkande.

Vidare yttrades ej. Kammaren biföll utskottets hemställan.

§ 11.

Slutligen föredrogos vart efter annat jordbruksutskottets utlåtanden:

nr 34, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående försäljning av mark från vissa kronoegendomar m. m.;

nr 35, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående försäljning av en tidigare såsom jägmästarebostad disponerad lägenhet i Malå socken av Västerbottens län;

nr 36, i anledning av väckt motion angående bestämmelser om obligatorisk effektiv värmebehandling av konsumtionsmjölk;

nr 37, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående inlösen av vissa arrenderätter till laxfiskeri i Mörrumsån; och

nr 38, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående försäljning av vissa kronoegendomar och lägenheter från sådana egendomar.

Kammaren biföll vad utskottet i dessa utlåtanden hemställt.

§ 12.

Herr statsrådet *Leo* avlämnade Kungl. Maj:ts propositioner:

nr 209, angående ytterligare utvidgning av ångkraftstationen i Västerås; och

nr 211, angående reglering av Norra Östergötlands järnvägsaktiebolags skuldförhållande till staten m. m.

Nämnda propositioner bordlades.

§ 13.

Avgåvos följande motioner, nämligen av:

herr *Holmgren m. fl.*, nr 555, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition, nr 155, angående rasbiologiska institutets organisation m. m.;

herr *Lindskog*, nr 556, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition, nr 157, angående omorganisation av gymnastiska centralinstitutet;

herr *Ossbahr m. fl.*, nr 557, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition, nr 181, med förslag till vapenkungörelse;

herr *Pehrsson* i Göteborg, nr 558, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition, nr 188, med förslag till lag om ändrad lydelse av 18 kap. 13 § strafflagen;

herr *Meyerhöffer*, nr 559, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition, nr 148, angående domänverkets organisation; och

herrar *Hedlund* i Häste och *von Seth*, nr 560, likaledes i anledning av Kungl. Maj:ts proposition, nr 148, angående domänverkets organisation.

Dessa motioner bordlades.

§ 14.

Interpellation. Ordet lämnades nu på begäran till herr **Eriksson** i Toftered, som yttrade: Herr talman! I motionerna I: 28 av herr J. A. Larsson m. fl. och II: 47 av undertecknad jämte några medmotionärer vid 1932 års riksdag yrkades bl. a., att riksdagen måtte hemställa till Kungl. Maj:t, att förslag skyndsamt framläggas om sådan ändring av gällande bestämmelser rörande inlösning för statsverkets räkning av skattefrälseränta, att rätten att taga initiativ till dylik inlösning utsträckes att gälla jämväl räntegivare.

Interpellation. (Forts.)

I motionen erinrades om att särskilt i Hallands län många hemman fortfarande äro belastade med de s. k. Trippska frälseräntorna, som härröra från tiden omkring 1650 och uppbäras av utomlands bosatta arvingar till den ursprunglige räntetagaren. Räntorna uppsamlas av ett ombud för arvingarna, varefter räntegivarna efter någon tid erhålla medlen återbetalade genom länsstyrelsens försorg, i vissa fall med avdrag för kommissionärsarvoden och porton m. m. Räntegivarna — av vilka många äro småbrukare i knappa ekonomiska omständigheter — nödgas alltså förskottera räntebeloppen samt få i regel även vidkännas extra kostnader.

Statsutskottet anförde i sitt utlåtande över motionerna, nr 79, som godkändes av riksdagen, att utskottet funnit skäl föreligga för en undersökning av denna fråga, och ansåg för den skull, att densamma borde så snart ske kunde tagas under övervägande av Kungl. Maj:t. Härvid torde ock, framhöll utskottet, spörsmålet om förenkling i frälseräntornas utbetalning böra komma under omprövning.

Till detta anser jag mig böra tillägga följande angående de Trippska räntorna.

Räntan erlägges i januari månad till landskamreraren.

Landskontoret återbetalar beloppet under loppet av februari månad samma år.

Räntan är olika stor å olika mantal samt varierar allt eftersom priserna i markegångstaxan stiga och falla, innevarande år uppgår räntan till 172 kronor 51 öre i medeltal per helt mantal.

Landskontoret utbetalar 100 procent å den erlagda räntan. Storleken å kommissionärernas arvode är beroende av huru många åbor som finnas å mantalet, men uppgår i medeltal till 8 procent av räntans belopp.

Räntans erläggande tillgår på så sätt, att landskamreraren sänder en kviterad debetsedel per postförskott. I år ankommo dessa postförskotts försändelser den 5 januari och räntegivarna hade alltså att före den 20 samma månad inlösa desamma.

För att till minsta möjliga kommissionärsarvode erhålla beloppet tillbaka bruka samtliga innehavare av Trippskt frälse i en ort vända sig till en och samma kommissionär, som då för varje mantal utskriver en till innehavaren ställd fullmakt att lyfta och utkvittera beloppet, vilken samtliga hemmansägare underteckna. Denna fullmakt jämte de kvitterade debetsedlarna samt avskrift av respektive åbors lagfartsbevis sänder sedan ortskommissionären till en kommissionär i landskontoret, som då ombesörjer ärendet och återsänder penningarna till ortskommissionären, hos vilken räntegivarna få avhämta desamma.

Denna procedur tager lång tid, varför det brukar förflyta $2\frac{1}{2}$ å 3 månader från det räntan betalats tills den återbetalas. För jordbrukare, som bo långt ifrån kommissionären, är det ganska besvärligt och tidsödande.

Arvodets storlek är som sagt beroende av huru många åbor det finnes å ett mantal. Om det gäller t. ex. $\frac{1}{10}$ mantal eller $\frac{1}{2}$ mantal, har ju kommissionären lika mycket arbete. Följande taxa tillämpas åtminstone i vissa fall. Ett mantal som är fördelat på 6 åbor och däröver får erlägga 10 procent. Ett mantal med 4 åbor 8 procent samt ett mantal med 1 å 2 åbor 6 procent av räntan.

Av det föregående framgår, att det är en rätt invecklad procedur för räntegivarna att återbekomma de förskottrade beloppen, en procedur som är förenad med både kostnader och besvär.

I justitieombudsmannens ämbetsberättelse till årets riksdag meddelas, att sedan kammarkollegium den 27 oktober 1932 avgivit infortrat utlåtande be-

Interpellation. (Forts.)

träffande frågan om sådan ändring av gällande bestämmelser rörande inlösning för statsverkets räkning av skattefrälseränta, att rätten att taga initiativ till dylik inlösning utsträckes att gälla jämväl räntegivare, år 1932 års riksdagsskrivelse i frågan i denna del beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

Enligt min mening borde det undersökas, huruvida icke, såsom statsutskottet framhöll år 1932, en förenkling i frälseräntornas utbetalning skulle kunna ske. Då, såsom fallet är i fråga om de Trippska räntorna, staten återbetalar de av räntegivarna erlagda beloppen, borde det icke vara uteslutet, att statsverket direkt verkställde utbetalningen till räntetagarna, så att nuvarande tidsödande och för jordbrukarna kostsamma omgång kunde undvikas.

Med stöd av det anförda får jag vördsamt hemställa om kammarens tillstånd att till statsrådet och chefen för finansdepartementet framställa följande spörsmål:

Har herr statsrådet för avsikt att vidtaga åtgärder i syfte att åstadkomma en förenkling i fråga om frälseräntornas utbetalning, så att, om möjligt, bl. a. de s. k. Trippska räntorna kunde utbetalas direkt av statsverket för undvikande av onödig omgång och extra kostnader?

Ifrågavarande anhållan blev på begäran bordlagd.

§ 15.

Anmälades och godkändes statsutskottets förslag till riksdagens skrivelser till Konungen:

nr 84, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående avskrivning av viss fordran hos förre konsuln i New York K. Woxen;

nr 85, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående tilläggande av högre lön åt underofficeren å övergångsstat J. G. Andersson; och

nr 86, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående ersättning till styckjunkaren J. Ohlsson för visst av honom till kronan inbetalt belopp.

§ 16.

Till bordläggning anmälades:

statsutskottets utlåtanden:

nr 11, angående regleringen för budgetåret 1934/1935 av utgifterna under riksstatens elfte huvudtitel, i vad angår anslaget till allmänna indragningsstaten;

nr 40, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående läroverksadjunkten E. B. Wendins tjänstårsberäkning;

nr 41, i anledning av Kungl. Maj:ts under tredje huvudtiteln i statsverkspropositionen gjorda framställning om anslag till upplysningsarbete för freden jämte i ämnet väckta motioner; och

nr 42, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående försäljning av Nya svenska stenkolsaktiebolaget Spetsbergens egendom å Spetsbergen jämte en i ämnet väckt motion;

bankoutskottets utlåtanden och memorial:

nr 12, i anledning av framställningar angående pensioner och understöd åt vissa i statens tjänst anställda eller förut anställda personer;

nr 13, i anledning av väckta motioner om pensioner, att utgå av riksbankens medel;

nr 14, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställning angående tillfälliga lönetillägg åt vissa vaktmästare och med dem jämförliga befattningshavare, i vad angår flottans pensionskassa; och

nr 15, angående avskrivning av osäkra fordringar vid riksbankens avdelningskontor i Göteborg och Malmö;

andra lagutskottets utlåtande, nr 13, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om ändring i lagen den 22 juni 1928 (nr 302) om vissa av landsting eller kommun drivna sjukhus, ävensom i anledning därav väckta motioner; samt

andra kammarens första tillfälliga utskotts utlåtanden:

nr 2, i anledning av väckt motion, II: 398, angående företrädesrätt för arbetslösa lärare och lärarinnor till befattning vid fortsättningsskola;

nr 3, i anledning av väckt motion, II: 376, angående ändring av bestämmelserna om tillsättning av vissa lärarbefattningar vid folk- och småskolor.

§ 17.

Justerades protokollsutdrag.

§ 18.

Ledighet från riksdagsgöromålen beviljades:

herr Nilsson i Göteborg	under	3 dagar	fr. o. m.	den	11 mars,
» Olsson i Rödningberg	»	3	»	»	11 »
» Andersson i Surahammar	»	3	»	»	11 »
» Karlsson i Grängesberg	»	4	»	»	11 »
» Hagman	»	5	»	»	11 »
» Hansson i Trollhättan	»	3	»	»	11 »
» Nilsson i Hörby	»	3	»	»	11 »
» Johansson i Bro	»	3	»	»	11 »
» Svedman	»	5	»	»	13 »
» Hillgård	»	4	»	»	12 »
» Eriksson i Toftered	»	2	»	»	12 »
» Hagberg i Luleå	»	9	»	»	12 »
» Bergström	»	3	»	»	11 »
» Nilsson i Karlstad	»	4	»	»	14 »
» Pettersson i Hällbacken	»	4	»	»	14 »
» Leffler	»	3	»	»	11 »
» Johansson i Sollefteå	»	3	»	»	11 »
» Wikström	»	3	»	»	12 »
» Pettersson i Rosta	»	3	»	»	11 »
» Andersson i Rasjön	»	3	»	»	11 »
» Olofsson i Digernäs	»	2	»	»	13 »
» Jonsson i Eskilstuna	»	3	»	»	11 »
» Olsson i Golvvasta	»	2	»	»	11 »
» Hedlund i Häste	»	6	»	»	11 » och
» Hansson i Hönö	»	3	»	»	11 »

Kammarens ledamöter åtskildes härefter kl. 3.6 e. m.

In fidem
Per Cronvall.